

Mijn broeders

• door Meine Terwel

hoeder

TOEN WE NOG JONG WAREN EN OP DE BASISCHOOL ZATEN, LIEPEN MIJN BROER EN IK VAAK MET DE ARMEN OM ELKAARS SCHOUDERS. ER WAS EEN PERIODE DAT WE ELKE WOENSDAGMIDDAG “OP AVONTUUR” GINGEN. ALS WE WEGGINGEN DAN ZEI ONZE MOEDER; “PAS GOED OP ELKAAR”. EN DAT DEDEN WE, WE KWAMEN ALTIJD SAMEN TERUG. WE WAREN ERG VERSCHILLEND EN SOMS DURFDE DE ÉÉN MEER, SOMS DE ANDER, MAAR WE BLEVEN BIJ ELKAAR. ACHTERAF KUN JE ZEGGEN DAT WE ELKAARS HOEDER WAREN, WE HIELPEN ELKAAR EN LIETEN ELKAAR NIET VALLLEN.

De eerste keer dat broers in de Bijbel ter sprake komen is niet zo positief, daar gaat het over Kaïn die de retorische vraag stelt: “Ben ik mijn broeders hoeder?” (Gen.4:9) Het is een dramatisch verhaal aan het begin van de Bijbel. Het heeft een sterke zeggingskracht omdat hier voor het eerst verteld wordt over broers, over een dader (moordenaar) en een slachtoffer. Het is ook het eerste verhaal waarin God de voorkeur lijkt te geven aan de

jongere (de mindere?). Na deze gebeurtenis laat de geschiedenis zien dat broedermoord niet ongewoon is. Hoeveel strijd is er niet (geweest) tussen broedervolken, hoeveel geweld is er niet gebruikt in de gemeente tussen broeders (en zusters)? Hoeveel mensen hebben hun gemeente niet verlaten omdat ze dood gekeken of dood gezwegen werden?

De eerste vraag van God is: "Mens, waar zit je?" (Gen. 3:9) Een vraag die de mens confronteert met de neiging zich te verstoppen voor de Ander (God) en de ander (medemens). En in het verbergen van jezelf voor de (A)ander ligt ook de vervreemding van jezelf. Je hebt de (A)ander namelijk nodig om niet alleen jezelf te leren kennen, maar ook om jezelf te worden. Martin Buber, een Joods filosoof, zegt het heel mooi: "Ich werde am Du", met andere woorden: In het leven met de Ander, wordt ik zoals ik bedoeld ben. Maar ik moet wel tevoorschijn komen. De vraag van God, "Waar is je broeder?", is dan ook niet alleen een vraag naar je verhouding met je broeder, maar ook de vraag naar de bestemming van jezelf. De vraag naar je broeder komt pas aan de orde nadat je antwoord hebt gegeven op de vraag naar je eigen positie. Na "Mens waar ben je?" is "Waar is je broeder" de tweede existentiële vraag van God in de Bijbel

We zien hier twee lijnen: De "normale" lijn na de zondeval, waarbij broeders elkaar kunnen vermoorden. Deze lijn zien we nog steeds om ons heen. Hierbij is er geen ruimte voor de ander, voor het anders zijn, het anders denken en hierbij moet de ander veranderen. Als de ander niet verandert dan wordt hij of zij in de steek gelaten of moet deze persoon verdwijnen. Soms wordt de Naam van God bij dit soort incidenten genoemd, maar dat is vaak ijdel gebruik van Zijn Naam.

De andere lijn is die waarbij de medebroeder zijn leven inzet voor de ander, de ander goed wil doen, zodat hij zijn bestemming bereikt. Hier is respect voor het anders zijn en wordt de (A)ander recht gedaan (gerechtigheid). Je ziet door de hele bijbel heen, dat er steeds weer iemand naar voren komt die antwoord geeft en die het opneemt voor zijn medemens, voor de naaste. Hij of zij weet zich ver-antwoord-elijk naar God en zijn medemens. Helder wordt deze existentiële vraag, "Waar is je broeder?", beantwoordt door Jezus Christus. Hij geeft het antwoord met Zijn leven: "Ik wil de hoeder van mijn broeder zijn." Van Hem lezen we in 1 Petr. 2:25 (NBG) dat Hij de Herder en Hoeder van onze zielen geworden is. Het spreekt natuurlijk vanzelf als ik het over "hij" heb en "broeder", dat dit evenzo geldt voor "haar" en voor "zuster". En als ik het heb over de (A)ander, dan bedoel ik God en onze medemens.

Kain voelde zich afgewezen en ging reageren vanuit het door hem ervaren onrecht. Hij had toch het beste gegeven van wat hij had? Deze neiging om te reageren vanuit ons gevoel van afwijzing is ons niet vreemd en daar waar we dit niet onderkennen kan het - onbewust - destructief werken in onze omgang met elkaar.

Het is daarom goed om ook in dit verband een eerlijk antwoord te geven op de vraag van God; "Waar zit je?". Wat zijn je motieven, waar ben je mee bezig? Zit je vast in je hunkering naar erkenning of in je gevoel van afwijzing? Soms komt dit tot uit-ting in gevoelens van bijvoorbeeld meerderwaardigheid en minderwaardigheid. Schijnbaar tegenstrijdige gevoelens, die ons heen en weer kunnen slingeren. Misschien heb je je verstopt en dat kan op allerlei manieren, misschien wel op een heel vrome, religieuze wijze. We hebben allemaal onze verstoppelijkes. De één doet het in zijn werk, in wat hij presteert of in wat hij bezit, in zijn status op maatschappelijk of op geestelijk terrein. En zeker in de gemeente is er het gevaar je te verstoppen in religieusiteit. God vraagt om tevoorschijn te komen. Daarna komt pas de tweede vraag: "Waar is je broeder?" Je kunt niet iets voor je broeder betekenen wanneer je jezelf verstopt hebt.

Ben je je bewust dat je eigenlijk zelf ook een hoeder nodig hebt, zodat je je veilig kunt voelen en tevoorschijn kunt komen? Wie is jouw hoeder? Wie is door God aan jou gegeven en laat je die persoon toe of denk je het niet nodig te hebben? Heb je genoeg aan je bijbel en je stille tijd? Als we openstaan voor Gods zorg, liefde en sturing, waarvoor Hij vaak anderen gebruikt, dan geeft ons dat de mogelijkheid om heel bescheiden en onvoorwaardelijk ook een broeder- en/of zusterhoeder te worden en te zijn.

Wat zou je dan kunnen betekenen voor elkaar? In het boekje "Wijs mij de weg!" van prof.dr. W.ter Horst - Hij heeft meerdere goede boekjes geschreven - staan een aantal metaforen die heel herkenbaar zijn voor een positieve omgang met kinderen. Hij noemt er vijf en ik leen er drie als metafoor voor volwassen broeders en zusters die elkaar goed willen doen. Het zijn de beelden van de schatbewaarder, de tuinier en de priester.

De eerste metafoor is het beeld van de schatbewaarder in de omgang met elkaar. In oude verhalen is de schatbewaarder een zeer belangrijk persoon die de kostbaarheden, de kroonjuwelen, van de vorst beheert. Deze schatten bepalen voor een belangrijk deel de status van de koning. Wee degene die nonchalant met deze verantwoordelijkheid omspringt. In de bijbel komt de kostbaarheid van de mens in de ogen van God, op vele plaatsen naar voren; van ieder schepsel, van Zijn volk en van Zijn kinderen. Het bewust zijn dat de ander kostbaar is, kostbaar in de ogen van God, is daarom wel één van de belangrijkste aspecten in de relatie met onze medemens. Wanneer we vanuit dit inzicht handelen, zijn we zorgvuldig, voorzichtig en vol respect.

Dan roddel je niet, dan laat je de ander niet vallen, maar dan is er de respectvolle verwondering over de uniciteit en waarde van de ander. Je bent dan zuinig op de ander. Verschillen worden dan vaak geen tegenstellingen meer, maar aanvullingen. Ze relativeren je eigen stellige overtuiging.

Natuurlijk is niet alles volmaakt noch in de ander, noch in mijzelf, maar vaak kijken we met een vergrootglas naar wat niet deugd en vergeten we de waarde van de ander. Eens zal het volmaakt zijn en we mogen in die richting groeien! Soms lukt het niet om zo naar de ander te kijken, bidt dan: "Heer dat ik ziende mag worden en met Uw ogen naar de ander kijk." Je gaat dan mogelijkheden zien om de ander tot z'n recht te laten komen. Dat kan in een gesprek, op de kring, in de samenkomst, tijdens dingen die je samen doet. Je krijgt dan ook zicht op de waarde van de minder begaafde, de oudere of jongere in de gemeente, zelfs van degene met wie je moeite hebt.

Wat ben ik nog steeds dankbaar voor een oudere broeder. Hij vroeg aan onze jongens hoe het op school ging en op sport. Hij ging met ze mee naar tennis en leerde hen schaken met de schaakcomputer. Hij wilde geen jeugddiensten, maar wel samen iets in of na de dienst met ze doen. Ze waren belangrijk in zijn ogen. Voor hem gold wat er staat in het lied; "Ik heb je lief met de liefde van de Heer, want ik zie in jou de grootheid van Zijn naam". Hij was een echte schatbewaarder van Gods juwelen.

De tweede metafoer, die Paulus en Jacobus (5:7) ook in hun brieven gebruiken, is die van tuinier of boer. Ook hierbij zit sterk het element van zorgvuldigheid. Een plant moet voedsel hebben en ruimte. Je moet hem niet steeds uit de grond halen en verpot hem niet te vaak of op het verkeerde moment. Je moet hem ook niet laten overwoekeren door onkruid. En steeds is er het verheugen op de bloei en het genieten van de vruchten. Je kunt voorwaarden scheppen, maar de plant blijft een organisme, waarbij je het leven en de groei niet in de hand hebt. Wanneer we ons verantwoordelijk voelen voor onze medemensen, voor onze naaste, dan is daar het risico dat we verwachtingen koesteren waaraan de ander moet gaan voldoen, willen ze op onze positieve aandacht kunnen rekenen. Ruimte voor het anders zijn, is er dan vaak niet en je kunt dan aan de ander "knippen en snoeien" totdat er niets meer van de relatie overblijft. Wat is het verheugend om oog te hebben voor de "kleine" vooruitgang, de ontwikkeling in de ander en die te benoemen, soms worden we in beslag genomen door het onkruid, dingen in de omgeving die niet goed zijn. We zien dan niet de "knoppen" die duiden op bloei en vrucht in het leven

van de ander. Initiatieven worden soms in de kiem gesmoord. Vruchten worden dan niet meer gezien en er wordt niet meer van de vrucht genoten. Wanneer je de tijd neemt om samen te kijken naar en te danken voor de groei en de vrucht die God geeft in ons leven, dan wordt je daar blij van. Hoe vaak danken en eren we God voor het Leven-van-Hem dat we in elkaar mogen ontdekken? Dit werkt stimulerend en bemoedigend. Soms zie je bij mensen die uit een gemeente wegtrekken en in een nieuwe gemeenschap komen, dat ze plotseling tot bloei komen. Wat of wie heeft hen eerst belemmert? Net zoiets zie je soms bij oudere mensen, waarvan de partner is overleden. Ze gaan dan doen, wat ze eerst niet konden. Het is dus mogelijk om in relaties met waarschijnlijk de beste intenties de ander, in een bepaald opzicht, klein en beperkt te houden. Bevestiging en erkenning zijn voor ieder mens noodzakelijk om te groeien en tot bloei te komen. Wanneer was het voor het laatst dat je de ander erkenning gaf voor zijn of haar inzet of bijdrage aan de gemeenschap? Wanneer krijgen de kosters, het gebedsteam, de jeugdleiders, de pastorale medewerkers, enz een bedankje voor al hun werk en inzet? Of die broeder en zuster die in stilte hun bijdrage leveren? Wat scheidt het een band als je samen geniet van het positieve dat er is.

Tenslotte de metafoer van de priester als antwoord op de vraag hoe ben ik mijn broeders hoeder.

Het mooie van de priester is dat hij zonde afvoert (het destructieve stopt). Hij heeft onderscheidingsvermogen, maar veroordeelt zelden. Kenmerkend voor hem is dat hij zegent, een nieuwe opening geeft door goede woorden over je uit te spreken. Wat is het bijzonder dat we niet worden opgeroepen om een ander te veroordelen, maar om te zegenen. (Luk.6:28; 1Pet.3:9) En wat een opluchting geeft het als er iemand is bij wie je kunt biechten, die je niet veroordeelt, maar de weg wijst naar vergeving en verzoening. Wat kan dit genezend zijn voor jezelf, maar ook voor de gemeenschap. (Jac.5:16) Wat was de laatste keer dat je het verkwikkende bad van de uitgesproken zegen hebt ervaren? En wanneer heb jij voor het laatst de zegen uitgesproken over je partner, je kinderen, je mede broeder of zuster? Als we zo in het leven staan dan mag je de vraag van God "Waar is je broeder/zuster?" beantwoorden met: "Heer, hier zijn we, we willen samen wandelen voor Uw aangezicht. Met de armen om elkaars schouder. We laten elkaar niet vallen. Bewaar ons in Uw Naam. Amen."